

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pasteursingel 29b, Rotterdam-7

Het boek Prediker

(1)

■ Een welbestede uur

Willen we het boek Prediker recht verstaan, dan zullen we in de eerste plaats de inhoud van het boek aandachtig moeten nagaan. In de tweede plaats zullen we dit boek moeten lezen als een onderdeel van de gehele Schriftopenbaring.

Gewoonlijk lezen we de Bijbelboeken bij gedeelten, hoofdstuksgewijs of volgens pericopen. We komen er niet zo gemakkelijk toe voor onszelf een bepaald bijbelboek door te lezen.

Toch zou de zin en strekking van zo'n boek daardoor veel duidelijker kunnen worden. Wij zien dan ook de samenhang van de onderdelen en benaderen veel beter, wat de schrijver met zijn geschrift heeft bedoeld.

Niemand kan zich verontschuldigen met het bezwaar, dat zulk bijbelles te veel tijd van ons zou vragen. Het nauwelijks tien bladzijden tellende boek Prediker vergt bij een aandachtig doorlezen niet veel langer dan een uur. Maar dat is dan ook een welbestede uur!

■ Het thema van Prediker

Het thema van Prediker zouden we kunnen samenvatten in de telkens terugkerende kernspreuk: 'IJdelheid der ijdelheden! Alles is ijdelheid!'

Dit thema wordt op een zevendvoudige wijze uitgewerkt. We zouden kunnen spreken van een preek met zeven punten. Elk van deze zeven onderdelen eindigt met een conclusie.

De epiloog of het slot van de preek geeft daarna de eindconclusie: 'Vrees God en onderhoud zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen'. Nog aangedrongen met het ernstig vermaan: 'Want God zal elke daad doen komen in het gericht over al het verborgene, hetzij goed, hetzij kwaad.'

De zeven overwegingen van Prediker zijn achtereenvolgens:

1. IJdel is het najagen van wijsheid en genot (Hfdst. 1 en 2). 2. IJdel is al het zwoegen van de mens (3:1-15). 3. IJdel is het leven, want iedereen moet sterven (3:16-22). 4. IJdel is het leven om zijn teleurstelling en leed (4-5:19). 5. IJdel is het menselijk geluk (6-8:15). 6. IJdel is ons menselijk streven (8:16-9:10). 7. IJdel is het talent (9:11-11:8).

6. IJdel is ons menselijk streven (8:16-9:10). 7. IJdel is het talent (9:11-11:8).

■ Pessimisme?

De Prediker is tot deze overwegingen gekomen op grond van zijn levenservaring. Hij merkte op. Hij sloeg alles gade. Hij onderzocht vele dingen. Hij zag, keerde en wendde zich en dacht over de dingen na, om te illustreren wat hij met zijn thema bedoelde. In zijn slotrede komt hij er nog eenmaal op terug.

Bij al zijn beschouwingen klinkt het als een refrein: IJdelheid der ijdelheden! Alles is ijdelheid! Oppervlakkig beschouwd is heel zijn prediking niet anders dan de neerslag van een teleurstellende levenservaring. Maar wie wat aandachtiger gaat luisteren, merkt aan het eind bij elk van de zeven overwegingen een allermint sombere conclusie op. En heel merkwaardig: het is, hoe genuanceerd ook, steeds dezelfde conclusie. Ze komt hierop neer: dat het leven een gave van God is, en als zodanig moet gewaardeerd worden. Dat klinkt zeker niet pessimistisch.

Zo zegt de Prediker onder meer: 'Zie, wat ik als goed heb opgemerkt, is dit: Dat het voortreffelijk is te eten en te drinken en het goede te genieten bij al het zwoegen, waarmee iemand zich aftoet onder de zon gedurende de weinige dagen van zijn leven, die God hem schenkt, want dit is zijn deel. Ook ieder mens aan wie God rijkdom en schatten geeft en die Hij in staat stelt daarvan te eten en zijn deel te krijgen en zich bij zijn zwoegen te verheugen — dat is een gave Gods' (5:17, 18).

En als bij climax klinkt het later: 'Welaan dan, eet uw brood met vreugde en drink uw wijn met een vrolijk hart, want als gij dit

doet, dan heeft God dit reeds lang zo gewild. Laten uw klederen te allen tijde wit zijn en olie ontbreke niet op uw hoofd. Geniet het leven met de vrouw die gij liefhebt al de dagen des ijdelens levens, die Hij u geeft onder de zon, al uw ijdele dagen, want dat is uw deel onder de levenden en bij het zwoegen, waarmee ge u aftoet onder de zon' (9:7-9).

Tot hij aan het eind van zijn beschouwingen opmerkt: 'Verheug u, o jongeling in uw jeugd en uw hart zij vrolijk in uw jongelingsjaren. Ja, volg de lust van uw hart en wat uw ogen aanschouwen' (11:7, 9).

Zo hebben we in de conclusies van de Prediker een telkens terugkerend: Geniet van het goede en verheug u in de gave van God. Het wordt zijn hoorders en lezers als het ware steeds sterker op het hart gebonden.

Wie zó met aandacht en onderscheiding naar de Prediker heeft geluisterd, moet wel constateren: Nee, dat is geen pessimisme! Toch staat alles onder het thema: IJdelheid der ijdelheden! Alles is ijdelheid!

■ De strekking van het boek Prediker

Om de strekking van het boek Prediker te verstaan, moeten wij acht geven op wat de auteur in zijn epiloog de conclusie van al het gehoorde noemt: 'Vrees God en onderhoud zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen'. Of, zoals de laatste woorden ook wel worden weergegeven: 'dat is eerst de hele mens'.

Hiermee wordt ons de sleutel in de hand gegeven, waardoor de zin van Prediker voor ons open gaat: Het komt op de vreze des HEREN aan.

De bekende Oud-Testamenticus Fr. Delitzsch heeft dan ook dit bijbelboek genoemd: Het hooglied der Godsvrucht.

Wat is die Godsvrucht, die vreze des HEREN? Daarmee wordt de ware religie getypeerd: het leven in verbondenheid met de HERE, het kennen en dienen en liefhebben van de God Israëls, die de Vader van onze Heer Jezus Christus is.

■ De juiste levenswaardering

Wordt ons in het boek Spreuken ingescherpt, dat de vreze des HEREN het beginsel der wijsheid is, het boek Prediker wil ons op het hart binden, dat het vrezen van de HERE de voorwaarde is voor een rechte levensbeschou-

wing en een juiste levenswaardering.

Zonder de Godsvrucht is het leven een bittere teleurstelling, niet meer dan een gestadige dood, een droeve desillusie, een schrijnend fiasco.

Van zulk een leven geldt, dat het aan de ijdelheid onderworpen is. Dat het dienstbaar is aan het verderf. Dat het niemand bevrediging schenkt: het toppunt van ijdelheid!

Buiten God en zonder God is alle bezit en genot, alle arbeid en inspanning, ook het beste en edelste, zonder waarachtige en wezenlijke waarde: vruchteloosheid, rusteloosheid, onbestendigheid, eentonigheid.

Buiten het licht van Gods openbaring is al het gebeuren in de wereld en het schepselenleven vreemd en raadselachtig en enkel maar teleurstellend. Alles opgenomen in de maalstroom der vergankelijkheid. Waar werken we voor? Geslachten komen en gaan. Wat is het natuurgebeuren? Een rusteloze kringloop. Wat is de geschiedenis? Een opkomen, bloeien en vergaan van cultuurkringen. Straks is alles vergeten. IJdelheid.

Inderdaad — zegt de Prediker. Maar er is in het licht van de Godsopenbaring nog veel meer te zeggen. Begin maar eerst naar God te luisteren en in Zijn licht zien wij het Licht.

De volgende week sluiten we hierop aan.

In dit nummer:

- Pagina 17
Ds B. Telder,
Het boek Prediker (1)
- Pagina 18
Ds H. Smits,
Belijdenis in trechtersvorm?
- Pagina 19
Prof. C. Veenhof,
Kommunisme en Christendom
- Pagina 20-21
D. W. L. Milo,
Middagpauze
Ds H. Amelink,
De brief aan de Efeziërs
- Pagina 22
M. de Jonge,
Tana Mema - Tana Dawa (6)
- Pagina 23
A. van der Dussen,
Theologische Studie Begeleiding
D. W. L. Milo,
Boekbespreking

H. SMIT — DEN HELDER

Belijdenis in trechtervorm?

■ Twee geschriften

De generale synode van de Gereformeerde Kerken (1971/73) verzocht de hoogleraren G. C. Berkouwer en H. N. Ridderbos een „éénparig geloofsgetuigenis” op te stellen, dat wellicht als basis zou kunnen dienen voor „een nieuw belijden in gemeenschap des geloofs met het belijden der vaderen”. De beide professoren zijn gekomen tot het opstellen van een Geloofsgetuigenis, dat onderverdeeld is in twee hoofddelen — de Proeve en de Bezinning. De synode van Haarlem (1973/75) besloot het Geloofsgetuigenis voor beraad en bezinning aan de kerken te doen toekomen en — na behandeling van de reacties uit de kerken — de vraag te overwegen, of het mogelijk tot een nieuw kerkelijk belijdenisgeschrift zou kunnen komen.

Men kan dit Geloofsgetuigenis in zijn bezit krijgen door overmaking van f 1,75 op giro nr. 513153 van het Algemeen Kerkelijk Bureau, Koningslaan 11 te Utrecht.

Er zijn diverse reacties geweest. Het gaat dan ook om een uitermate belangrijke zaak. Bij de redactie van „Opbouw” kwam binnen een geschriftje „Hoe spreekt de Kerk vandaag?”, waarin ons geboden wordt een overdruk van een serie door dr E. Masseling in „Waarheid en Eenheid” geschreven artikelen. Het is niet mogelijk dit geschrift — en dus in feite beide geschriften — breed te bespreken. Laat ik alleen mogen zeggen, dat het geschriftje van dr Masseling van waarde is voor de vorming van een oordeel over het Geloofsgetuigenis.

„Hoe spreekt de Kerk vandaag?” is verkrijgbaar tegen overmaking van f 2,50 op giro nr. 347666 t.n.v. P. Sanders, Rhenenstraat 18 te 's-Gravenhage (reductie bij 10 of meer exemplaren).

■ Het probleem van de éénparigheid

Voor een eigen kleine bijdrage zou ik willen aansluiten bij enkele opmerkingen van dr Masseling, die zich op pag. 8 e.v. afvraagt wat nu precies met de opdracht tot een éénparig getuigenis is bedoeld. Spreekt hierin misschien de wens mee om zoveel mogelijk stromingen en meningen van vandaag een onderdak te bezorgen in de ruimte van het Geloofsgetuigenis? Waarom „éénparig”? Waarom niet heel gewoon „schriftuurlijk”? Daarmee staan we dan al direct voor de vraag, of het Geloofsgetuigenis niet te zeer een „verpakking” geworden is van onderling vaak strijdige meningen. Is het niet te zeer een „woorden-huis” geworden, waarin diverse bewoners in diverse vertrekken zijn ondergebracht? Ik heb me deze vraag gesteld ten aanzien van het

Kerkelijk Leven

hoofdstuk „Wat wij als ons geloof belijden”, artikel 3 „Jezus Christus, Gods Zoon, onze Heer” (pag. 21 e.v.). Zo beknopt mogelijk wil ik er iets van zeggen.

■ De trechter-mond

Ik citeer het begin van artikel 3: „Wij geloven, dat Jezus van Nazareth de Gezondene is van de Vader, de aan Israël beloofde Messias, de Heiland van de wereld. Want aldus heeft Hij Zich tijdens zijn leven op aarde doen kennen, als de Zoon van God, die kwam om de mensen tot God terug te roepen en hen door de macht van zijn woorden en daden te brengen onder Gods verlossende heerschappij.”

Wat ik in deze — overigens bewonderenswaardige — formulering betreurt is de opmerkelijk „bescheiden” positie van de uitdrukking „Zoon van God”. Die uitdrukking heeft geen eigen plaats maar funktioneert in een zin van verklarende strekking (Zie het eerste woordje „Want”). Het is niet duidelijk of „Zoon van God” naast „Gezondene”, „Messias” nog een eigen betekenis heeft of slechts als een „verzamel-term” moet worden opgevat, waarin die andere benamingen als het ware samenkomen.

Wie de hedendaagse theologische ontwikkeling een beetje kent, die weet dat ik hier geen spijkers op laag water zoek. Ten aanzien van „Zoon van God” is de „adoptiegedachte” overheersend. In Hosea 11:2 („... en uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen...”) wordt de uitdrukking toegepast op Israël — dat volk is „verkoren” en „geadopteerd” tot „zoon van God”. In Psalm 2:7 („Ik wil gewagen van het besluit des Heren: Hij sprak tot mij: Mijn zoon zijt gij; Ik heb u heden verwekt”) gaat het om de „adoptie” van de „gezalfde”, van Israëls koning. Nu is Jezus — zo zet de gedachtengang zich voort — de ware representant van Israël en evenzeer de ware gezalfde, de Messias. Vandaar dat de adoptie-titel „Zoon van God” in vervulde diepte op Hem van toepassing is. „Messias”, „Zoon van God” — het worden benamingen die in sterke mate verwisselbaar zijn, omdat ze in feite hetzelfde beogen.

Nu erken ik ten volle, dat Jezus Christus de ware representant van Israël en de ware koning is. Mijn grote bezwaar is echter, dat men in deze gedachtengang de Godheid van Christus — het Woord dat bij God was en dat God was en dat vlees geworden is (Joh. 1:1, 14) — volslagen kan

negeren en in feite ook maar al te vaak werkelijk negeert. Dan heeft „Zoon van God” geen eigen diepte meer en is alleen maar het „eindpunt” van een historische lijn.

Ik behoeft niet te zeggen, dat het hier niet om een kleinigheid gaat. Het gaat om de kernvraag: Wiens Zoon is Hij? Wie is Hij? Hoe kunnen we in Hem geloven?

Ik betreurt het erg, dat niet „van stonde aan”, in het begin van dit artikel een duidelijke keus naar voren komt. De ingang is daardoor zeer breed — een trechtermond.

■ De trechter-tuit

Maar komt in het vervolg van dit artikel niet duidelijk naar voren, dat de opstellers het anders en beter bedoelen dan de „adoptie-theologen”?

Zeker, dat komt vooral aan het eind duidelijk naar voren.

We lezen: „Hij is arm geworden, terwijl Hij rijk was, mens geworden door Zichzelf te ontledigen. Want het was God Zelf, die in Hem tot ons kwam en de wereld met Zich verzoende.” Verder wordt de door mij aangeduide passage uit Joh. 1 letterlijk geciteerd. Hier vindt dus een duidelijke toespitsing en versmalling van het brede begin plaats — de tuit van de trechter. Er zullen er toch echt wel zijn, die de vaargeul ná de aanvankelijke breedte nú te smal gaan vinden.

Zullen we dan onze kritiek van het begin maar weer inslikken? Is aan het einde alles niet „rechtgekomen”? Voorzichtig aan! Bij alle waardering voor het slot blijft de „trechtervorm” voor mij een groot probleem.

■ Geleidelijke opklimming?

Toch zullen er wel zijn, die deze trechtervorm als zeer juist waarderen. Kent het evangelie ook niet een „geloofs-opklimming”, waarin de discipelen pas geleidelijk het hoogtepunt bereiken? Neem nu het evangelie van Johannes. In 2:11 wordt al gezegd, dat de discipelen in Hem geloofden. Maar in 20:9 wordt van de „andere discipel” pas gezegd, dat hij het zag en geloofde, want „zij kenden nog de Schrift niet, dat Hij uit de doden moest opstaan”. Is er niet sprake van een voortgang, een verdieping, een „fasering” in de Christus-openbaring, waarbij de discipelen telkens weer de nieuwe fase met hun geloof als het ware moesten „inhalen”? Zo moesten zij „groeien” van de bruiloft te Kana naar de opstanding toe!

Heeft men nu niet het recht aan die geloofs-opklimming ook in een geloofsgetuigenis vorm en gestalte te geven en zo allengs te komen van „Gezondene” — „Messias” — „Heiland” tot „Zoon van God” in de diepste zin van het woord?

Ik geloof dat we hier op een onhistorische toer gaan! Nu het woord van Joh. 20:31 („... opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God...”) gesproken is en nu het Pinksteren is geweest, kunnen wij niet meer terugvallen in een „Kana-fase”. Hoe goed de prediker ons ook met het gebeuren laat „meeleven”, een preek over Joh. 2 moet „verra-

Pastorale notities

Verkerkelijken

Het christen-zijn in deze tijd houdt meer in dan het belangstelling hebben voor uitsluitend kerkelijke zaken. Vooral als deze zich beperken tot onze besloten kerkgemeenschap.

De Zoon van God is bezig zijn kerk te vergaderen uit het ganse menselijke geslacht en deze kerk is niet gelegen, gebonden of bepaald in een zekere plaats. Zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld.

We zullen daarom oog moeten houden voor de doorwerking van het Evangelie ook buiten ons eigen vaderland. Daarbij ook beseffen dat het Koninkrijk Gods niet opgaat in het kerkelijk instituut, maar als een zuurdeeg doorwerkt in het brede mensenleven. Voorts nooit vergeten, dat het God behaagt ook buiten de kerk en buiten de kring van het verbond nog aan vele mensen goede gaven te geven en dat Hij de harten der mensenkinderen nog wil vervullen met spijis en vrolijkheid.

Ik zou hier willen waarschuwen: laat ons christelijk leven niet verkerkelijken. Het moet breder horizon hebben dan onze eigen kring of denominatie. Onze lectuur moet naast de dagelijkse krant niet enkel bestaan uit kerkbodes en kerknieuws. Onze conversatie met vrienden en geestverwanten mag niet opgaan in het alsmat praten over kerkelijke toestanden en gebeurtenissen en conflicten.

Hoeveel kerkelijke functionarissen worden in hun denken en peinen, ja tot in hun dromen toe, bezig gehouden met kwesties en moeilijkheden op hun lange, vermoeiende vergaderingen en synodes: het worden obsessies, rooft alle vreugd, maakt overspannen.

Laten we toch een zekere nuchtheid bewaren en niet vergeten, dat Gods rijke scheppingswereld en het veelzijdige mensenleven en wat God door Christus in genade en gericht bezig is te doen niet opgaat in ons eigen kleine kerkwereldje.

Dan zullen we onze kerkelijke persoonlijkheidsjes, vergaderingen en kwesties niet zo gewichtig meer achten. Dan zullen we minder debatteren en meer bidden. Onze kerkelijke twistzaken rustiger overgeven in de handen van Hem, die rechtvaardig oordeelt. En boven veel onnodig kerkrumoer onze grote HERE zien, die de hoge hemel en de brede aarde geschapen heeft en het ganse, volle, rijke mensenteven heenstuurt naar de komst van zijn heerlijk Koninkrijk.

Bilthoven.

B. Telder

den”, dat zij ná Joh. 20 en ná Pinksteren geboren is. Wij mogen het Kerstgebeuren **gedenken** maar we kunnen het niet meer **mee-maken**.

Ook in een belijdenisartikel kan men de fasering van de evangelieën niet nog eens „overdoen”. Het is niet reëel te verwachten, dat allen, die in de brede ingang met ons meekomen, ook wel met ons naar het eind zullen „toegroeien”. De „adoptie-idee” bijvoorbeeld is helemaal geen voorstadium van het geloof in de eeuwige Zoon van God. Hier is sprake van tegenstelling, van vijandschap, van verwerping.

Ik ben er volledig van overtuigd, dat de opstellers de éénheid van trechtermond en trechtertuit willen bewaren en dat zij tot geen enkele prijs het slot van het artikel zouden willen laten vallen. Maar wie zou anderen kunnen beletten tussen begin en eind een

tegenstelling te zien en zich binnen het „mond-raam” van het getuigenis te begeven, terwijl het slot verworpen wordt?

Waar zit dan de éénparigheid nog? En waarvan getuigt het geloofsgetuigenis dan eigenlijk? Dan wordt de trechter wat hij naar vorm en functie in het dagelijks leven al is: het omgekeerde van een bazuin!

■ Gegronde vrees?

We hebben maar een onderdeel bekeken. Maar het was allerm minst een onbelangrijk gedeelte! Geeft één en ander ons nu aanleiding tot de vrees van dr Masselink, dat het getuigenis zal gaan fungeren als een verpakking van onder-

ling strijdige gedachten?

Ik geloof niet, dat de opstellers een dergelijke verpakking beogen (wat dr Masselink ook niet beweert), want men ziet bij hen na de brede opening wel degelijk bijsturing en toespitsing. Maar de vrees, dat het Geloofsgetuigenis ondanks betere bedoelingen van velen toch als zulk een verpakking zou gaan functioneren, is niet ongegrond te noemen. Is het niet beter alles wat men bedoelt te belijden maar zonder omwegen en toeleidingen te zeggen?

Ik hoop, dat men zal willen aan nemen, dat ik dit artikelje — zonder enige haat of nijd — alleen in het verlangen naar echte éénparigheid en een echt geloofsgetuigenis heb geschreven.

C. VEENHOF — KAMPEN

Kommunisme en Christendom

In verband met het conflict in Zwolle wil ik nog wat nader ingaan op de verhouding van Kommunisme en Christendom. Dat is vooral daarom van belang omdat heel veel christenen en zij die zich zo noemen onder de bekoring, om niet te zeggen: de hypnose, van het kommunisme zijn geraakt. En de geestelijke weerbaarheid van de christenen tegen deze ideologie, men mag wel zeggen: afgodendienst, valse godsdienst, is in de loop der jaren aanmerkelijk, ja zelfs beangstigend verzwakt.

■ Marxisme en de godsdienst

Marx, de profeet van het kommunisme, — zijn werken zijn voor de kommunisten kanoniek! — haatte het christendom en alle godsdiensten met een dodelijke haat. In de voorrede van zijn dissertatie, hij promoveerde in 1841, schreef hij o.a. „De wijsbegeerte zal, zolang nog één bloeddoppel door haar wereldbedwingende, absoluut vrij hart stroomt, steeds de tegenstanders met Epicurus toeroepen: goddeloos is niet wie de goden der menigte veracht, maar wie de mening der menigte omtrent de goden aanhangt. De wijsbegeerte moet als belijdenis opheffen de leus: „Tegen alle goden voel ik haat.”¹⁾

In zijn jonge jaren werd Marx sterk beïnvloed door Feuerbach, de atheïstische theoloog die in de eerste helft van de vorige eeuw een onvoorstelbaar diepe invloed heeft uitgeoefend op de jonge intellectuelen in Europa. Feuerbach verdedigde de stelling dat niet God de mens, maar omgekeerd de mens God schiep. Het Godsbeeld dat de mens maakt is de uitdrukking, de uitbeelding, de projectie, van de eigen noden, verlangens, idealen van de mens. Maar Feuerbach ging naar de overtuiging van Marx nog niet ver genoeg.

Men kan volgens hem niet zinvol spreken van „de mens”. „De mens is een abstractie. Om de mens te leren kennen zoals hij werkelijk is moet men doorstoten naar de sociale wereld waarin hij leeft en die zijn noden en verlangens bepaalt.”

Die „sociale wereld” wordt nu bepaald door de productiekrachten — bodem, kapitaal, arbeid, techniek enz. en de daaruit gegroeide productieverhoudingen. Deze beheersen, bepalen, vormen de mens. De concrete mens is het product van die productieverhoudingen.

Kort en bondig formuleerde Marx zijn theorie eens met deze woorden: In het algemeen bepaalt de produktievorm van het materiële leven het sociale, politieke en geestelijke levensproces. Het is niet het bewustzijn der mensen dat hun zijn, maar omgekeerd, hun maatschappelijk zijn dat hun bewustzijn bepaalt. Godsdienst, gezin, staat, recht en moraal, wetenschap, kunst, kortom de gehele cultuur zijn slechts bijzondere wijzen van deze produktievormen. En ze vallen daarom onder hun algemene wet.

Uiteindelijk IS de mens alleen maar dat wat hij EET. Dat is de korte formule van de marxistische ideologie. In het Duits klinkt die stelling nog pittiger: Der Mensch ist was er isst. Berthold Brecht, de ook in ons land zo populaire marxistische toneelschrijver en dichter, laat in één van zijn stukken dit door een van zijn sujetten rauw en duidelijk zó zeggen: „Erst kommt das Fressen. und dann kommt die Moral.”

Het is duidelijk uit het genoemde dat het marxisme, en het leninisme dat daarvan een nadere uitwerking is, voluit een materialistische wereld- en mensbeschouwing heeft.

Het gaat ervan uit dat de wereld naar haar wezenlijke aard **stoffelijk** is. De veelvormige verschijnselen in de wereld zijn de verschillende gedaanten van de zich bewegende eeuwige stof. De wereld beweegt zich volgens de wet-

ten van de beweging van deze stof. Een of andere „wereldgeest” of „god” is voor de verklaring van deze beweging niet nodig. Daarvoor is eenvoudig geen plaats. De gedachte daaraan is zelfs zonder meer absurd. Ze is bovendien dom — en gevaarlijk. En ze moet daarom met alle kracht bestreden worden. De marxistisch-leninistische wereld- en levensbeschouwing is radikaal en totaal **atheïstisch**.

■ Godsdienst opium VAN het volk

De ideeën van de marxistisch-leninistische ideologie ten opzichte van de godsdienst worden bijzonder duidelijk als men nagaat wat Marx bedoelde met zijn zo oekende uitspraak: godsdienst is de opium van het volk.

Ik wil er eerst op wijzen dat deze uitspraak bijna altijd verkeerd wordt weergegeven. Ik heb dat vele malen kunnen constateren. Men zegt of schrijft dan: godsdienst is de opium voor het volk. En dan wordt die stelling voorts, ten gevolge van deze verkeerde weergave ervan, ook altijd weer verkeerd geïnterpreteerd.

Men stelt Marx' bedoeling dan ongeveer zo voor: Er is een categorie van beroepsbedriegers, verachtelijke knechten van „het kapitalisme”, die een middel hebben uitgevonden om de werkende massa, het onderdrukte proletariaat onder de duim van de kapitalisten te houden. Een middel waardoor zij er geen besef van krijgen in welk een ellendige situatie zij zich bevinden, hoe ze uitgebuit worden. Een middel waardoor ze zich gewillig schikken in de slavernij waarin ze in de kapitalistische maatschappij gehouden worden. Deze beroepsbedriegers zijn vooral de „geestelijken”, de priesters en de dominees. En het middel dat deze lieden voor hun vileine praktijk gebruiken is de godsdienst. Die is het opium dat zij het volk toedienen. Door middel van deze godsdienst maken zij enerzijds de massa doodsbenuwd. Want ze verkondigen een of andere „god” die de opstandige proletariërs straft, als die het erg bont maken zelfs met een eeuwige straf! Maar anderzijds verkondigen zij de slaven van „het kapitalisme”, dat als ze geduldig hun juk torsen en trouw hun slaven dienst verrichten na hun dood in een soort heilsstaat, een of andere „hemel” zullen komen, waarin ze onuitsprekelijk gelukkig zullen zijn. Kort gezegd: deze volksmisleiders houden de proletariërs hier in hun ellende en schepen ze daarbij af met „een wissel op de eeuwigheid.”

Van heel deze voorstelling van zaken vindt men bij Marx, als hij over de godsdienst als opium van het volk spreekt, niets!

Ik zal zo precies mogelijk weergeven wat hij over deze zaak zelf zei. De uitdrukking is te vinden in een van zijn eerste geschriften.²⁾ Dat is een belangrijk gegeven. Want de neo-marxisten en de talrijke marxistisch beïnvloede theologen beroepen zich vooral op de geschriften van de jonge Marx. De grondslag van de kritiek op

de religie, op alle religie is, aldus Marx, dat de mens religie **maakt** en niet de religie de mens! De religie is, zo schrijft hij letterlijk, „het zelfbewustzijn en het zelfgevoel van de mens, die zichzelf of nog niet gevonden of alweer verloren heeft”.

Marx betoogt dan vervolgens dat de mens volledig wordt beheerst, gevormd door de productiekrachten en door het productieproces, dus de productieverhoudingen. „De mens, dat is de wereld der mensen, de staat, de maatschappij.”

De religie is nu „de algemene theorie van deze (kapitalistische - C.V.) wereld.” Zij is „haar allesomvattende handleiding, haar logica in populaire vorm.” Zij is „haar spiritualistisch eergevoel, haar bezieling, haar zedelijke bekrachtiging, haar vervolmaking, haar algemene troost- en rechtvaardigingsgrond. Zij is de schijnverwerkelijkheid van het menselijke wezen omdat het menselijk wezen geen ware werkelijkheid bezit. De strijd tegen de religie is dus indirect de strijd tegen die (kapitalistische) wereld, welke geestelijk aroma de religie is.”

Maar daarmee is nog niet alles gezegd. Aan de religie, en dan speciaal de christelijke is inherent het lijden. Er is geen christelijk geloof, geen christelijke religie zonder lijden. Dat godsdienstig lijden is nu „tegelijktijd” de **uitdrukking** van het werkelijke lijden en van het **verzet** tegen het werkelijke lijden. De religie is de verzuchting van het schepsel in nood, het geweten van een harteloze wereld, zoals zij de geest van geesteloze toestanden is. Zij is opium van het volk („Opium des Volkes”, niet: Opium für das Volk!). **De afschaffing van de religie als het denkbeeldig geluk van het volk is vereiste voor zijn werkelijk geluk.** De eis af te stappen van illusies over iemands toestand, is de eis af te stappen van een toestand die behoefte aan illusies schept. De kritiek op de religie is aldus in de kern de kritiek op het tranendal, welks aureool de religie is.”

■ Weg met alle religie!

Volgens Marx is het dus zo: de godsdienstige mensen, speciaal de christenen, zijn gelijk aan de mensen die in miserabele omstandigheden verkeren en in hun ellende de toevlucht nemen tot de opium van de christelijke religie. Zij proberen daardoor een „kick” te krijgen die hen in een schone, ideale wereld verplaatst. Maar dit gedoe is schijn, illusie, zelfbedrog. Het is de meest fatale „zelfvervreemding” van de mensen. Wat deze rampzalige stakkers nodig hebben is de opheffing van de afschuwelijke omstandigheden waarin zij verkeren en die hen er toe brengen de toevlucht tot dat opium, die drug, dat vergif van de christelijke godsdienst te nemen. Als dat slaagt zal vanzelf de noodzaak, de drang om van dat „opium” gebruik te maken verdwijnen. In plaats van het schijn-geluk valt hun dan het ware geluk ten deel!

En daarom is het „de taak van de geschiedkunde, om, nadat de waarheid van het bovenzinnelijke

¹⁾ Marx' dissertatie had als thema *Democritus en Epicurus*. Hij promoveerde in 1841 in de filosofie.

²⁾ Uit: *Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie*. Zie Landshut und Mayer: *Die Frühschriften*, 263-265.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

MIDDAGPAUZE

Om kwart voor een kom ik pas thuis. De wagen krijgt vandaag een grote beurt; dat betekent, dat ik op het busvervoer ben aangewezen. Maar HKH heeft de tafel gedekt en het maal gereed. Valt u maar aan, meneer.

— Eerst bidden zeker?
— Dat is inclusief.
— En wat schaft de pot vandaag?
— Van alles wat lekkers en matig met het oog op je buikje.
— Zo zijn we. En wat heb je uitgespookt vanmorgen?
— Nou, laat eens kijken. Niet voor licht opgestaan, thee op bed want zo heb je me gewend. En dan... de kamers gedaan, een handwerkje, de prikzuster is geweest. Late kerstpost ingezien en wat getelefoneerd. Maar alles bij elkaar nog druk genoeg. En tenslotte eten koken en alles voor meneer gemaal klaar zetten.

— Goed zo. Nou, bij ons was het ook geen stille toestand. Met die feestdagen doet men alles, om de boel in de soep te draaien. Een dag voor elke feestdag begint de post weg te blijven: geen posttreinen. Een dag na elke feestdag is er weer geen postrein. Maar intussen komen er wel verlate dubbele postzendingen aan. En de meisjes komen handen te kort om het geldverkeer tijdig in de computer te stoppen. Zo lang de kerstdagen en de jaarwisseling bij elkaar in de buurt liggen, blijft dat moeilijk. De diensten van de post worden trouwens steeds slechter; de enige troost is dat de tarieven omhoog vliegen.

— Dat heft mekaar toch niet op?
— Nee integendeel, het werkt als een schaar. De overheid zou ons zien aankomen, als wij onze tarieven een paar maal per jaar verhoogden. Maar staatsbedrijven kunnen alles, mogen alles, doen maar. We zijn mooi op weg naar een totalitaire staat.

— Ben je vanavond vroeg of laat?
— Dat zal wel vrij laat worden. Eerst een personeelsvergadering, waar een nieuwjaarsspeechje wordt verwacht; anders mocht ik er heel niet komen. Dan een vergadering met lezing op de club. Dan heb ik een dame, die op me zit te wachten.
— Zo? Mag ik ook weten welke dame op je zit te wachten?
— De dame tegenover me, lieve kind!
— O, dus niet zo erg laat. En wat heb je voor bizonders beleefd vanmorgen?

— De wagen op de kelder gezet. Dubbele portie achterstallige post gelezen. Ziekenrapport — in deze tijd vallen er altijd wat zwakke bloempjes om. Getelefoneerd met Schotland, om een paar gesprekjes voor volgende week voor te bereiden. Een nieuwe stageaire ontvangen en ingeleid op kantoor. Een paar onbenullige klantenbezoekjes — zo veel mogelijk doorverbonden.

— Je hebt gelijk, dat je minder belangrijke zaakjes afdraagt. Hoe noemen jullie dat: delegeren? Is dat niet zo iets als afschuiven?
— Nee, dat is niet „zo iets als”. Het is zelfs helemaal niet in de buurt van afschuiven.
— Kun je me in het kort zeggen, wat het verschil dan wel is? En eet je intussen door?
— Ja, ik eet door. Hoewel mij geleerd is niet met volle mond te spreken, is me ook geleerd twee dingen tegelijk te doen. Afschuiven betekent: je van je plichten afmaken. Delegeren wil zeggen: de verantwoordelijkheid voor je plichten behouden, maar het werk intussen door een ander laten doen.

— Knap geformuleerd. Heb je patent op die definitie?
— Is aangevraagd, lieve kind. Van de royalties kunnen mijn nazaten nog rijk worden. Maar wat gebeurt er aan de overkant?
— Wat weet je daarvan?
— Ik heb een vogeltje horen fluiten, dat de overburen vertrekken.
— Je weet ook alles, wanneer je op vogelgeluiden acht geeft. Inderdaad heb ik met zekerheid vernomen, dat de overburen hun huis hebben verkocht aan een bekende zangeres.
— Zo, dan gaan we de ijstent verliezen, aan de weg.
— Ben jij daar rouwig om?
— Dat niet, maar dan zie ik nog minder ijstaarten op tafel dan tot nu toe, en daar ben ik wel rouwig om.
— Je bent een vraatzuchtige materialist, meneer!
— Integendeel, mevrouw. Het hoeft bij mij nooit veel te zijn, als het maar lekker is. Maar wie is de bron van ons nieuwste dorpspraatje?
— Dit is geen dorpspraatje — dit komt van gezaghebbende zijde.
— Welke zijde heeft in ons durp enig gezag?
— De makelaar kon het nieuwtje niet voor zich houden. Hij belde me onder strenge geheimhouding.

— De beste methode om iets rond te bazuinen is: het onder strenge geheimhouding aan enkele uitverkorenen in te fluisteren. Hele industrieën en regeringen zijn er op gebaseerd.

— Maar al met al hebben we nu een dirigent tegenover ons en een zangeres erbij. We komen wel in een muzikale buurt te zitten. Als dat jou nu eens een beetje thuis kon houden.

— Ik zal er op zomeravonden nog maar eens een jachtfanfare tegen aangooien; dat zal hun inspiratie geven.

— Neem jij de telefoon?

— Hadiepappie!

— Dag lieve kind, ook smakelijk eten.

— O zitten julie aan tafel?

— Wat dacht je dan? Dat doen we wel vaker om een uur.

— Jullie ordentelijke tobbers! Wij zijn nog aan geen eten toe. Ik kwam om kwart over elf pas uit bed.

— Welzo, was er late visite, gisteravond?

— Welnee, we hebben leuk een puzzel opgelost en toen was het twee uur.

— Jullie maakt van de dag een nacht en omgekeerd.

— Zo is de moderne jeugd en geeft u me nou Moesje maar even.

— Die komt, maar hoe is het met de kinders? En met je man?

— O lekker. We genieten van een paar dagen vakantie; moest u ook eens doen.

— Zit er niet aan. Pak ze van me. En hier komt Moes.

— Zo, ze komt een paar daagjes logeren. Volgende week, als je op reis bent.

— Jofel, zit jij niet alleen.

— En wat heb je vanmiddag voor belangrijks?

— Hoe weet jij, dat ik wat belangrijks heb?

— Vanwege dat costuum, dat je alleen voor belangrijk bezoek draagt.

— Knap gezien. Ik krijg Mr V. op bezoek.

— Die van de afdeling B.Z.?

— Goed geraden; die en geen ander.

— Moet je met hem naar...?

— Goed geraden mevrouw! En verder geen vragen als het effe kan.

— Vind ik toch ellendig! Had je die man niet uit handen van B.Z. kunnen houden?

— Ik heb er het mijne voor gedaan. Maar vandaag vallen er wel hoger bomen. De conjunctuur slaat om. Het ritselt van bezuinigingen en ontslagen. De credietenkraan gaat dicht. In handel en industrie vallen doden dit jaar.

H. AMELINK — SITTARD

De brief aan de Efeziërs

Nu we, na enige tijd van onderbreking, verder willen gaan met de hulp bij Bijbelstudie, is het wel goed wat deze brief betreft even in herhaling te vallen.

Eén van de sleutelwoorden voor het begrijpen van deze brief is het woord geheimenis. Er staat het woord mysterie. Paulus spreekt er in deze brief eerst over in 1:9.

Het geheim van God is de wederherstelling van alle dingen in Jezus Christus. Het werk van Christus. Het werk van Christus is van kosmische betekenis. Al wat in de hemelen en op de aarde is, wordt in Christus gerecapituleerd. Onder één hoofd samengevat.

Jezus Christus herstelt alles door Zijn offerwerk. In het werk van de herschepping wordt de schepping gered. De schepping zal gaan beantwoorden aan het doel.

God had een plan met deze wereld. Een mooie wereld met daarop een mensheid, die Hem diende. Dat is verstoord door de zonde. Door het versturende werk van de tegenstander van God. De mens als hoofd van de schepping viel. Daarom had de zonde van de mens ook gevolgen voor heel de schepping. Het schepsel wordt een zuchtend schepsel. Onderworpen aan de vergankelijkheid. Dienstbaar aan de ijdelheid. Rom. 8:18-30.

Nú is dit geheim van God dat Zijn oorspronkelijke plan toch wordt uitgevoerd. Er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Maar ook een nieuwe mensheid. Dat is een vernieuwde mensheid. Daarom is in de wederherstelling van alle dingen centraal de verlossing van de mens en de vergadering van de gemeente als de nieuwe mensheid. 2:15. De nieuwe mensheid bestaande uit Joden en heidenen, overeenkomstig de belofte door God aan Abraham al gedaan. Daarom kan Paulus ook spreken over het geheimenis van Christus, dat de heidenen medeefgenamen en medegenoten zijn van de belofte in Christus Jezus.

- Maar dat kunnen handel en industrie toch niet helpen?
 - Voor de wind zeilen kan iedereen — maar als er storm opkomt...
 - Deze man heeft immers verscheidene stormen overleefd?
 - Jawel, maar het gaat er om, de laatste storm te overleven. Overigens hangt hij nog niet. En weet je dat ik onderweg twaalf goudvissen in de vijver heb geteld? Die zullen de winter wel doorkomen, als de reiger het goed vindt.
 - Als meneer van onderwerp wil veranderen, dan wilde ik je nog vragen een pak bij de oude mevrouw K. te laten aanreiken.
 - Tot de helft van mijn koninkrijk sta ik tot je dienst. En wat mag er in dat pak zitten?
 - Een heel gave mantel. Uit de erfenis. Moet haar precies passen.
 - Kun je dat nu wel doen?
 - Dat kan ik heel wel doen; ze is er nooit door beledigd en ze heeft in geen twaalf jaar een nieuwe mantel gekregen.
 - Hoe weet jij dat nou?
 - Heb met haar gesproken en alles zit snor.
 - Geweldig! Weduwen en wezen zijn altijd het criterium voor echt christendom, zegt Jacobus.
 - Als Jacobus het zegt moet het wel waar zijn.
 - Herinner jij je mijn collega Pjotr?
 - Die is hier toch wel geweest met vrouw en kinders?
 - Juist, dus je weet wie ik bedoel.
 - Wat is er met hem?
 - Het ziekenhuis ingedraaid. Eerst verdenking van het hart, daarna verlamningsverschijnselen.
 - Jammer, jammer; weer een van jouw leeftijd overstag.
 - Hij is zelfs wat jonger dan ik. En dan zo'n nuchtere vent, die alle problemen langs zijn vissenhuid laat afglijden.
 - Vergis je niet in die nuchterheid. Weet jij, wat onder die nuchterheid schuil gaat?
 - Vanavond zal ik zijn vrouw bellen. Ik moet weten wat er aan scheelt en wat voor kansen er zijn. En zo gauw mogelijk hem bezoeken: Stads- en Academisch.
 - Maar vanavond moet je nog op bezoek bij die man van je kantoor.
 - O ja, goed dat je het zegt. Dat wordt dus toch wat later dan ik dacht.
 - En ze zijn van de PTT geweest: vragen waar we onze brievenbus willen hebben.
 - De brievenbus? Die zich toch bij de voordeur?
 - Had je gedacht! We moeten straks onze post van de weg halen. We krijgen van tante Pos een bus cadeau, met twee sleuteltjes. En ik heb een plaatsje uitgezocht ten genoeg van de ambtenaren.
 - Ook ten genoeg van mij?
 - Laten we het hopen. Het is een drive-in-bus, die je vanuit je auto kunt legen.
 - En met oudejaarsavond weghalen?
 - Waarom weghalen?
 - Omdat de jongens van het durp er rotjes in gooien.
 - Nou, dan zitten we voor de eerste 363 dagen gebeiteld. Daarna zien we wel verder.
 - Hier heb ik een Apeldoornse Courant voor je: je staat er mooi op.
 - Waarop?
 - Op de foto, met de kunstenaar van het jaar en met je eigenste man, samen op de laatste expositie te Epe!
 - Wel dat is een leuke verrassing. Het had slechter gekund.
 - Bewaar de krant maar bij je familiepapieren.
 - Denk je aan de tijd?
 - O wee, we moeten nog lezen en danken!
 - Nu, je kunt het nog rustig doen.
-
- Zo en nu ben ik er snel vandoor. Het ga je bijzonder goed. Ik wou nog zeggen, dat ik in geen jaren zo lekker gegeten heb als...
- Dat heb je nu al zo vaak gejokt, dat niemand het meer gelooft.
 - Maar ik mag het toch wel zeggen?
 - Dat weet ik niet zo zeker. Als je het zelf nog gelooft, vind ik het wel goed.
 - Nou ik geloof eerlijk, dat ik in geen jaren zo lekker gegeten heb als vandaag.
 - Maar dat zei je gisteren ook en eergisteren en... Je mag niet zoemen als ik spreek!
 - Als ik er geen punt achter zet mis ik de bus. Ik moet rennen.
 - Dat is goed voor je spijsvertering.
 - Voor me wat?
 - Voor je doofheid!
 - Dag schat en denk je aan de honden?
 - Die hebben gehad. Ik hoor de bus al uit Elspeet wegrijden.

Paulus en het heimenis 3 : 1

Paulus begint in 3 : 1 een zin, die eigenlijk pas afgemaakt wordt in vers 13. De rest is (geen onbelangrijke) tussenvoeging. Paulus zit gevangen. In Rome. De gevangenschap die vermeld wordt in het slot van het boek Handelingen. Uit andere brieven blijkt dat de eerste christenen dat maar een hachelijke zaak vonden voor de gemeente. Wat moest er nu van de voortgang van het Evangelie terecht komen?

Dat is niet zo vreemd. Wij hebben een kerkgeschiedenis van eeuwen achter de rug. Deze mensen nog niet. Als we het niet zouden geloven uit Gods beloften, dan wordt het uit die geschiedenis al wel helder, dat het toch niemand zal lukken om de gemeente van de wereld weg te vagen. Maar die geschiedenis hadden de eerste lezers van Paulus niet. Paulus gaat nu bemoedigen — in heel deze brief — door het zinvolle verband te laten zien tussen het alles-omvattende wereldplan van God en de gebeurtenissen van zijn eigen leven en die van de gemeente.

Voor het oog is Paulus een gevangene van de keizer. Meer niet. Maar Paulus geeft er nu een diepe „achtergrond“-informatie bij. Hij is een gevangene terwille van de heidenen. En dat mag hun eer zijn. 3 : 13.

Waarom zegt Paulus dat zo? Nu, de oorzaak van zijn gevangen-

schap was juist zijn Evangelieverkondiging aan de heidenen. Hand. 21 : 27, 28, Hand. 22 : 21, 22. In de laatstgenoemde plaats blijkt heel duidelijk dat de Joden van een Evangelie, óók voor de heidenen, niets moesten hebben. Ja hij is gevangen wegens het verzet tegen het geheim van Christus. Col. 4 : 3. Haat tegen Paulus is haat tegen het plan Gods. 1 Thess. 2 : 15, 16. Daarom noemt Paulus zich maar niet een gevangene van de keizer, maar van Christus Jezus.

De apostel der heidenen 3 : 2-12

Paulus zegt dat hem door openbaring het geheim bekend gemaakt is. Was dat nodig? Zeker: niet alleen voor hem zelf, hoewel dat ook. Maar ook voor de andere apostelen en zo voor de kerk van alle eeuwen.

U kunt het heel duidelijk zien in het boek Handelingen. In hoofdstuk 9 wordt ons de roeping en de bekering van Paulus bekend gemaakt. In hoofdstuk 10 staat het bericht van Petrus' gang naar Cornelius, de heiden. Om zo ver te komen had Petrus eerst dat gezicht van dat laken met de reine en onreine dieren nodig en de boodschap van de Heer dat Petrus voortaan anders moest gaan denken over de heidenen, dan tot nu toe. En als Petrus gegaan is naar

Cornelius en weer terugkeert in Jeruzalem, wordt hij door de gemeente te Jeruzalem tot verantwoording geroepen.

Pas in hoofdstuk 13 van Handelingen lezen we dat Paulus en Barnabas uitgezonden worden naar de heidenen. Maar dan niet door de gemeente te Jeruzalem, maar door de gemeente van Antiochië. Dat is dan veertien jaren na de roeping van Paulus. Zo lang deed de kerk van Jezus Christus erover om te wennen aan de gedachte van de heidenzending. Paulus hoefde er na zijn bekering niet aan te wennen. Het was hem heel duidelijk gemaakt. Zelfs op een hardhandige manier. Hij moest ver weg naar de heidenen.

In het geheel van de apostelen neemt Paulus een eerste plaats in. Hand. 9 : 15; Hand. 26 : 16-18; Rom. 15 : 15, 16.

Waren de andere apostelen niet geroepen tot prediking onder de heidenen? Zeker. Maar er was een zekere taakverdeling. Hij heeft dan ook inzicht in het geheim gekregen, maar niet door menselijke onderwijzing. Van de andere apostelen bijvoorbeeld. Ook niet door eigen nadenken. God heeft dat inzicht geschonken. Gal. 1 : 12; Hand. 22 : 17-22.

Niemand heeft ook ná Paulus zulk een diepe blik in Gods plan mogen slaan. Dat was ook niet nodig meer. En elke reformatie is steeds weer geweest terugkeer naar Paulus' onderwijs.

Ook heidenen 3 : 2-12

De taak van Paulus was de bediening van Gods genade óók voor de heidenen. Ook heidenen mogen erbij horen. Bij het volk van God. Paulus sluit in dit gedeelte aan bij wat hij in het vorige hoofdstuk ook al gezegd had. 2 : 11-22. Heidenen mogen zijn medeërfgenen, medeleden, medegenoten van de belofte in Christus Jezus.

In het herstel van alle dingen, 1 : 9, 10, wordt de vergadering van Jezus Christus centraal. Want de gemeente des Heren van alle tijden en alle plaatsen vormen samen de vernieuwde mensheid. Vandaar dat Paulus in 1 : 10 kan zeggen dat de inhoud van het geheim is de wederherstelling van alle dingen in Christus en dat hij hier kan zeggen dat het geheim van Christus is dat de heidenen, en niet alleen de Joden, vergeving der zonden mogen ontvangen en klaar gemaakt worden voor de nieuwe mensheid voor de nieuwe aarde. Dat is één zaak. Na Pinksteren keert God terug naar de volkerenwereld, die Hij gedurende de tijd van het Oude Testament, sedert Abraham, had laten gaan op hun eigen gekozen wegen. Nu gaat de HERE de volkeren weer opzoeken. Het was Paulus' genade gave juist daarin dienstbaar te mogen zijn.

M. DE JONGE — 's-GRAVENHAGE

TANA MEMA - TANA DAWA

Naar aanleiding van de bundel „Cultuur als antwoord”,
verzamelde opstellen van prof. dr L. Onvlee
(’s-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1973)

(6)

In een vijftal artikelen is enige aandacht besteed aan bovengenoemde bundel. De lezer zal wel geproefd hebben een grote waardering voor de schrijver en zijn werk. En daar is wel reden voor. De band tussen Soemba en (kerkelijk) Nederland is al bijna 100 jaar oud. In 1881 zette ds Van Alphen — uitgezonden door de Ned. Gereformeerde Zendingsvereniging — voet aan wal op Soemba en sindsdien zijn velen daar geweest: predikers van het evangelie, werkers in de schooldienst of de gezondheidszorg. Er is in Nederland beraadslaagd over het werk op Soemba door kerkera-den, door deputaten, er is in de kring van de kerken voor gecol-lecteerd en in veel Nederlandse families werden de zendingsbladen gelezen.

Vervolg van pag. 19

Kommunisme en Christendom

is ontdaan, de waarheid van deze wereld te grondvesten. Het is in de eerste plaats de taak van de wijsbegeerte, die de geschiedwetenschap van dienst is, om, nadat de heiligenfiguur van de menselijke zelfvervreemding is ontmaskerd, de zelfvervreemding in haar onheilge verschijningsvorm (nl. de christelijke religie) te ontmaskeren. De kritiek van de hemel gaat dan over in de kritiek van de aarde, de kritiek van de religie in de kritiek van het recht, de kritiek van de godgeleerdheid in de kritiek van de politiek.”

Uit dit alles is duidelijk dat Karl Marx iedere godsdienst van ganser harte verfoeit. Met name de christelijke. Want die is een excrement van het kapitalisme. Die afwijzing is voorts een wezenselement van zijn beschouwingen. Zij staan of vallen daarmee. Het is daarom een dodelijk gevaarlijke gedachte te menen dat men b.v. bepaalde opvattingen van Marx over de structuur der maatschappij zou kunnen losmaken van, uittellen uit, zijn systeem, zijn ideologie. Ieder compromis tussen de marxistisch-leninistische ideologie en het authentieke christendom is een onmogelijkheid, een fictie. Het gaat hier om: of-óf. Ten slotte wil ik nog dit zeggen: kritiek op de huiveringwekkende, ten hemel schreiende toestanden op maatschappelijk en sociaal gebied die door mannen als Bilderdijk, Da Costa, Groen van Prinsterer en Kuyper werd geïllustreerd was in de grond der zaak veel scherper en dieper dan die ooit door Marx werd gegeven.

Maar Satan liet zich zijn prooi niet zo gemakkelijk ontroven. Behalve dat er sprake was van terugval in het heidendom van vele „bekeerden”, heeft hij ook in het midden van de gemeenten strijd ontketend en verwijdering gebracht tussen hen, die alle de Naam van Christus beleden.

En gedurende de wereldoorlog, toen verbanden met Nederland waren verbroken, vreemde bezetters de lakens uitdeelden, viel veel van wat in tientallen van jaren „door ons was opgebouwd” (kerken, scholen, ziekenhuisjes) uiteen en ging onder in de revolutionaire aktie, die in Indonesië om zich heen greep en ook Soemba bezocht.

Het beeld op Soemba is niet anders dan dat in Nederland of waar ook in deze wereld. Als we daarop zien, verwonderen we ons over de barmhartigheid van de HERE. Want Hij heeft Zijn gemeenten op Soemba — hoe gering ook in zichzelf — instandgehouden. Hij zorgde voor Zijn schapen. Dat beloofde Hij te doen, dat deed Hij heel duidelijk. En Hij heeft ook de band met Nederlandse kerken weer doen functioneren.

Reeds dadelijk na W.O. II bleek dat. Toen kon ds Goossens Sr., uitgezonden door de kerk van Zwolle, het werk op Soemba weer opnemen. Maar in de jaren daarna kwamen er zoveel nare ontwikkelingen, dat de vrees gerechtvaardigd was dat alles in moeite zou ondergaan. Toen is in veler hart de vraag opgekomen: is het nog wel nodig, dat de banden met de gemeenten op Soemba onderhouden worden door ons? Is het nog wel mogelijk om dat te doen? En de vraagstelling hield soms al een ontkennend antwoord in.

Totdat vanuit Soemba het verzoek kwam aan ds P. P. Goossens, toen predikant te Schouwerzijl, om „over te komen” om onderwijs te geven aan mannen, die de gemeenten zouden kunnen dienen in de prediking en die belast zouden kunnen worden met het verbreiden van het evangelie onder de heidenen. Hem werd door de kerk van Kananggar, die namens de andere gemeenten optrad, levensonderhoud toegezegd. Ds Goossens vertrok in 1967 en werkte een aantal jaren op Soemba.

Toen hij echter in 1970/1 met verlof in Nederland was, bleek al spoedig, dat de Soembanese gemeenten niet konden overzien wat dit „levensonderhoud” nu wel inhield. Het was in feite niet meer dan wonen, voedsel en verkeer in hun midden. Maar dat er ook noodzaak was van financieren van verlof, vliegtuigpassage, kleding enz., daarvan konden zij niet weten.

Zó is toen in de kring van de gemeenten het besef weer levend

geworden, dat er mogelijk voor ons weer iets te doen was in relatie met Soemba. De HERE voerde die wegen zó samen, dat het bijna niet anders kon dan die te gaan.

En nu werkt ds Goossens daar dus weer, voor een tweede periode, en is er correspondentie vanuit Nederland met de Soembanese kerken (waaraan hij is verbonden) en met hemzelf. Zij ervaren op deze wijze „gesteund” te worden. En dat gebeurt ook financieel.

De kerk van 's-Gravenhage-ZW heeft — op verzoek van een aantal gemeenten — op zich genomen die correspondentie en steun te verzorgen. En nu zal duidelijk zijn, waarom het verschijnen van het boek van dr Onvlee als heel bijzonder ervaren is. Mede door dit boek is er enig inzicht in de wereld, waarmee we contacten hebben. We weten iets méér ervan, wat de Soembanen zijn, wie ze zijn, hoe ze zijn. We kunnen ietwat beseffen, waarvoor ds Goossens staat met zijn opleiding van jongemannen tot de dienst van goeroe in de gemeente. We kunnen medeleven met die gemeenten, in hun strijd-om-in-tegaan.

Want dat Oost en West heel anders zijn, och daar willen we wel aan.

Maar hoe anders ze zijn, welke heel andere situaties er zijn dan de onze, hoe je die tegemoet zou moeten treden, het is ons allemaal eigenlijk vreemd. En dat is nu voor een deel opgeheven. In de correspondentie, die we voeren, kan nu meer dan tot nu toe, „het eigene” van een situatie naar voren komen.

En in dat alles ontdek je opnieuw de Waarheid van het Woord van de HERE.

Want het is alles niet veel anders dan toen Paulus en andere apostelen de wereld introkken, zo’n 1950 jaar geleden. Jazeker, er waren toen geen taalproblemen. Er was toen ook niet zo’n cultuurprobleem als we in voorgaande artikelen trachtten te schetsen. Maar er was wél de macht van de afgoden. En ook van de „dwaasheid” van het Evangelie. En dit en nog veel meer gaat des te ster-

ker leven als de situatie-Soemba op onze weg komt.

Wat moet het voor ds Goossens bijv. heerlijk zijn om op zijn cursus, toegekomen aan de behandeling van Efeze 4, zijn Soembanese jongens te vertellen over de grote gaven, die de Here Jezus aan Zijn gemeente geeft: apostelen, profeten, herders en leraars. En dat Zijn lichaam kracht put uit het Hoofd. Dat ook daarom de klemmende roep komt (vers 17 e.v.): leeft niet langer zoals de heidenen in hun waanwijsheid, verduisterd als zij zijn in hun verstand en vervreemd van Gods leven door de onwetendheid die in hen heerst en de verstoktheid van hun hart. (...) Doet daarom de leugen weg en laat ieder met zijn naaste de waarheid spreken (...) Wilt Gods heilige Geest niet bedroeven: gij zijt met zijn zegel gewaarmerkt voor de dag der verlossing. Alle bitterheid, gram-schap, toorn, geschreeuw en gevloek, kortom alle boosaardigheid moet uit uw midden verdwijnen. Weest voor elkaar goed en hartelijk.

Maar wat komt dat alles op ons aan, wij die dit evangelie al zoveel jaren langer kennen.

En op ons, omdat we ook duidelijk gezet zijn aan het „steunen” van onze broeders en zusters. En behalve dat we dat doen in correspondentie en met geld (en dat is echt nodig) mogen (moeten) we dat doen door ons bidden, heel concreet:

- dat er jongelui op de cursus komen,
- dat ze geschikt zijn om het onderwijs te volgen,
- dat ze de Here Jezus liefhebben en leren Hem nog sterker lief te hebben,
- dat ze in die weg gaven ontplooiën om van Hem te spreken in de gemeenten en daar buiten,
- dat ds Goossens en zijn vrouw kracht hebben om verder te gaan met hun werk en dat met opgewektheid mogen doen, in goede gezondheid,
- dat de HERE daar ook 30, 60 en 100-voudige vrucht geeft,
- dat Zijn Koninkrijk kome!

Aan onze abonnee's

Geachte Abonnee,

Zoals U begrijpt laat de voortwoekerende inflatie ook ons blad niet ongemoeid.

De druk- en verzendkosten stijgen dientengevolge steeds weer. Een reservefondsje om dit op te vangen raakt uitgeput. Het is dan ook onmogelijk de abonnementsprijs op de huidige stand te handhaven. Met instemming van de redactie moest daarom het bestuur van de persvereniging wel besluiten de abonnementsprijs met ingang van 1 januari 1975 te verhogen tot f 27,50 per jaar, f 14,— per half jaar en f 7,25 per kwartaal.

Mocht U om financiële redenen genoodzaakt zijn uw abonnement te moeten beëindigen, schrijf U ons dan even een briefje. Er is dan zeker wat aan te doen; en het blijft onder ons.

Betreffende de betaling van het abonnement kunt U ons ter wille zijn door gebruik te maken van de U toe te zenden accept-girokaart.

A. VAN DER DUSSEN —
APELDOORN

T.S.B.

Deze lettertjes staan voor regelmatig plaats vindende bijeenkomsten in Utrecht van theologische studenten van vnl. onze kerken. Het is eigenlijk merkwaardig dat men trouw van heinde en verre eens in de vier of vijf weken komt opzetten voor deze Theologische Studie Begeleiding. Waar ligt het aan, dat er niet zo gek veel aandrang op de studenten hoeft te worden uitgeoefend om zich door predikanten van onze kerken te laten begeleiden bij hun studie? Als een van die studenten wil ik graag enkele facetten van deze begeleiding noemen die m.i. de aantrekkelijkheid ervan uitmaken.

Om te beginnen noem ik de begeleiders zelf, drs H. de Jong en ds H. Smit. Op kerkelijke vergaderingen is al meermalen de voortreffelijkheid van hun werk toegejuicht. Maar de waardering voor hun wijze van begeleiden is aan de zijde van de studenten niet minder groot. Ik denk dat de gretigheid waarmee de Utrechtse bijeenkomsten bezocht worden voor een niet onaanzienlijk deel voortkomt uit de manier waarop de di De Jong en Smit hun begeleidingstaak gestalte geven.

Vervolgens is het misschien goed om iets van de werkwijze op de bijeenkomsten te vertellen. Er wordt daar van 14.00—21.00 uur (uiteraard met onderbrekingen voor koffie en een maaltijd) hard gewerkt. 's Middags vindt meestal een bespreking plaats van een preek van een van de studenten. Hierbij wordt kritiek uitgeoefend door medestudenten, ontwikkelt zich een uitvoerig gesprek rond thema's van de preek, waarna een afrondend oordeel van een van de begeleiders dit gedeelte besluit. Van tijd tot tijd wordt voor de middag een spreker uitgenodigd die een inleiding houdt, eveneens gevolgd door een grondige bespreking. Zo bezochten in het verleden o.a. de predikanten J. D. Janse, G. Janssen, E. R. Postma, W. G. Rietkerk, G. Roukema en J. M. Smelik de kring.

De avond is gewijd aan een boekbespreking; een van de begeleiders introduceert een belangrijk boek en geeft daar zijn commentaar op. Het prettige van zo'n middag en avond is, dat de tijd er is om wezenlijk op zaken in te gaan. Daardoor gaat er een vormende werking van deze studiebijeenkomsten uit die het rendabel maakt er heen te gaan (en dat wordt bepaald niet van alle college's gezegd!). Dat de pauses bij uitstek dienen voor persoonlijk contact, mag duidelijk zijn. Dit geldt nog in sterkere mate van het jaarlijkse weekend, waar ook de 'aanhang' van de studenten welkom is; er wordt dan zowel aan studie als aan persoonlijke contacten recht gedaan. Ook in dit opzicht is een trouw bezoeken van de TSB-bijeenkomsten de moeite waard: het is goed elkaar te zien, van elkaar te horen, met elkaar te praten.

Over dit laatste motief valt nog iets meer te zeggen. Heeft men,

als het om contacten gaat, niet genoeg aan de kring van het instituut waaraan men studeert? Ik kan hier natuurlijk alleen maar spreken vanuit mijn eigen situatie: ik studeer aan de Theol. Hogeschool van de Chr. Geref. Kerken te Apeldoorn. Als buiten-verband-student kunt je je daar verheugen in een zeer goed contact met chr. geref. collega's, en helemaal is er veel goeds te zeggen over het functioneren van de openstelling van deze Hogeschool voor niet-chr. gereformeerden. Het is nu niet de gelegenheid om te spreken over de volwaardige plaats die ons daar geboden wordt, maar ik kan het niet laten om als voorbeeld te noemen het veelzeggende detail dat er van een clubjesgeest van de zeven buiten-verbanders (op de ca. 60 studenten) niets te bespeuren valt.

Dat neemt niet weg, dat de apeldoornse Hogeschool voluit een Hogeschool van de Chr. Geref. Kerken is. En dat is nogal logisch — openstelling hoeft niet in mindering te komen op identiteit. Als

buiten-verband-student ben ik dan ook de laatste om daar iets van te zeggen. Maar dat je — zeker in de hogere jaren — op een gerichtheid op de praktijk van het chr. geref. kerkelijk leven stuit, is ontegenzeggelijk. En juist dan doet de behoefte zich voelen aan een begeleiding vanuit onze kringen, met aandacht voor onze problemen en onze achtergronden. Zij, die — daartoe kerkelijk geadviseerd — in Apeldoorn studeren, behoren dan ook tot de trouwe en enthousiaste TSB-bezoekers. Ik heb daarbij niet de indruk dat de TSB Apeldoorn corrigeert of ermee concurreert. Wel wordt opzettelijk aandacht geschonken aan wat ons vanuit onze eigen geschiedenis wordt aangereikt.

Vanuit onze praktijk van de studie in Apeldoorn is dan ook duidelijk geworden, dat de TSB niet functioneert als een in feite overbodig toetje, maar wezenlijk bijdraagt tot onze vorming. En daarmee zijn die drie lettertjes langzamerhand een vertrouwde en dierbare afkorting geworden.

Een enkel voorbeeld: Naast ons staat God.

„Niet tegenover ons, naast ons staat God / wanneer wij zuchten, treuren, / vergaan van pijn, / sterven van eenzaamheid, / Hij lijdt met ons mee, / Hij kent ons verdriet. / Hij lijdt het meest, / Hij heeft ons zo lief, / niet zijn wil geschiedt / als leven geen leven meer is, / niet zijn hand beukt, / verwoest ons mensenbestaan. / Hij wil ons geluk, / vrede op aarde, / zijn hand bevrijdt, beschermt, / doet niets dan gerechtigheid.

—o—

Sipke van der Land,
Moet je Doen!,
Kok, Kampen 1973.

Een Bijbels leesboekje voor elke dag, is de ondertitel. Voor zes weken een dagelijkse goede gedachte, meegegeven aan uw gezin. Ingesteld op de moderne jeugd, met moderne spreektaal, beelden, gedachten. U kent ds v. d. Land wel, vaak voor de televisie gezien. Ook predikanten hebben tegenwoordig voornamen — maar daar kunnen ze nog wel goed om zijn. Deze predikant voegt de daad graag bij het Woord. Daar doet hij goed aan, volgens Jacobus. Een enkele gedachte:

„Ze zeggen wel eens: geloven doe je in de kerk. Maar je zou beter kunnen zeggen: geloven doe je in je werk. Geloven doe je met woorden en daden. Moet je doen!”

—o—

W. G. v. d. Hulst,
Het Grote Voorleesboek,
Zomer en Keuning, Wageningen.

Een boek dat al een kwarteeuw jong is. Verscheen in een achtste druk. Geïllustreerd door junior. Een voorleesboek voor de kleintjes. Een boek dat altijd nieuw, altijd jong blijft. Geschreven door een aartsverteller, geïllustreerd door een aartstekenaar. Wie het goed met zijn jeugdige nageslacht

voor heeft, schenke dit wonder-schone boek. Hij zal er veel dank mee oogsten.

—o—

Rie van Rossum,
De Kloof zonder Brug,
Zomer en Keuning, Wageningen.

Onder deze titel is de bekende roman herdrukt, samen met de beide vervolgboeken: Cinderella en De Tinnen Soldaat. Ik herinner me weinig goede boeken meer uit de twintiger, dertiger jaren; maar deze behoren tot de allerbeste. Een van onze vrienden zat op de kweekschool te Rotterdam, in het eerste deel beschreven. Een leraar, die zich boos maakt over de gebrekkige inspanning van een klas zei: in deze klas zat een paar jaar geleden een leerlingetje, dat behalve haar schoolwerk een bête roman schreef!

Ja, een bête roman, dat is De kloof zonder brug. De andere krijgt u op de koop toe; ze zijn van dezelfde schrijfster, misschien wel iets minder best — maar altijd nog zeer goed.

Het leven van onze jongelui, onderwijzers en aanstaande dito, is naar het leven getekend. Op een niveau, waar je vandaag wel eens naar moet zoeken. Niet dat „de jeugd van tegenwoordig” zoveel slechter moet zijn; maar de probleemstellingen zijn zoveel meer ingewikkeld geworden, de bijverschijnselen zo adembenemend, dat je soms door de bomen het bos niet zou zien. Daarom zijn de boeken van Rie van Rossum, die dezelfde levensvragen van heden in eenvoudiger proporties stelt (en beantwoordt) een verademing.

De Kloof zonder brug is geen generatiekloof. Er worden vele en goede bruggen geslagen. Harten van vaders worden geneigd tot harten van kinderen, om met de profeet te spreken. Boeken, die het generaties uithouden; vanwege hun innerlijke, blijvende waarde.

Vierhouten. D. W. L. Milo

Persbericht

De Gereformeerde Sociale Akademie te Ede, uitgaande van de Stichting ter Bevordering van Gereformeerd Sociaal Pedagogisch Onderwijs, hoopt per augustus '75 opnieuw te starten met een **eerste jaar dagopleiding**, met als studierichtingen:

- a alg. maatschappelijk werk,
- b cultureel werk,
- c inrichtingswerk.

Belangstellenden, komend uit de in de Stichting deelnemende kerken en groeperingen, kunnen zich vanaf heden tot 1 februari 1975 opgeven (lieft zo spoedig mogelijk).

Vereiste vooropleiding:

- dipl. VWO of HAVO,
- dipl. MAVO + cursus Vooropleiding Sociale Akademie,
- 2e leerkring Pedagogische Akademie.

Minimum leeftijd 18 jaar.

Met betrekking tot de persoonlijke

Boekbespreking

Hans Bouma,
Met andere Woorden,
Kok, Kampen 1973.

Nadere aanduiding: dertig belijdenissen. Hij zegt: „Door in te stemmen met de belijdenis van onze vaders komen wij tot het heilzame besef, dat wij als gelovigen in een traditie staan. Wij zijn niet de eersten, die het met God willen wagen. Velen zijn ons voorgaan.”

En verder: „Om onze vaders juist in hun vaderschap ernstig te nemen, zullen wij echter niet kunnen volstaan met de herhaling van de door hen nagelaten belijdenissen. Op onze beurt zullen wij zelf 'vaders' moeten worden, d.w.z. scheppers van een nieuwe taal.”

Ons conservatisme zou ons bij deze woorden al op rood zetten. „Wacht even”, zegt een stemmetje in ons, „dat is de inleiding om ketterijen te introduceren”. Nu, lees zijn dertig belijdenissen maar kritisch door. Want ik hoef u echt niet te zeggen, of de lectrur van ds Bouma betrouwbaar is of niet. Iedere gek heeft zijn gebrek, zeiden de vaders, en zowel hij als ik, we overdrijven wel eens. Maar menen het beiden goed met onze lezers. En trachten u aan het denken te zetten. Want nauwkeurig naprevelen van oude formulieren brengt ons niet tot geestelijk leven. Dacht ik. En onze kleinkinderen moeten niet van God de Heere vervreemden, omdat wij hun verouderde en onbegrijpelijke volzinnen, vaak nog doordrenkt van achterhaalde theologie, nalaten.

geschiktheid e.d. van de kandidaat zal er een gesprek plaatsvinden met een toelatingscommissie. Aanmelding kan geschieden bij de directeur: Drs C. Verhoeff, Padberglaan 3, Ede, tel. 08380-18540. Inlichtingen betreffende de opleiding zijn eveneens verkrijgbaar bij de directeur.

Voor de zending

Soemba-Borneo (68)

Als U zich onze vorige stukjes over de geschiedenis van de zending op Soemba nog herinnert, zal één aspect daarvan U bijgebleven zijn: de vele zorgen en moeiten, die de eerste zendeling, onze broeder Van Alphen, daar heeft ervaren. Hij heeft daar enkele jaren duidelijk tegenwerking van de bevolking ondervonden. Hij was een vreemde en bleef dat, hoewel hij in Melolo heel primitief woonde midden tussen de bevolking.

In 1883 werd gezinsuitbreiding verwacht en we kunnen ons voorstellen wat dit voor de Van Alphen's betekende. Toen kwam de zware slag: moeder en kind stierven beide bij de geboorte. Waren de primitieve levensomstandigheden oorzaak, was het een gemis aan geneeskundige hulp? Wie zal het zeggen. Onze broeder bleef alleen over. Hij kon nergens terecht met zijn verdriet, eenzaam ging hij zijn weg. In geloof ja, zien op zijn Heer. Maar verslagen. Want hoe moest het nu verder? Wat is een blanke zonder enige verzorging in een totaal verwilderde, heidense omgeving? Het ging niet en ds Van Alphen besloot naar Java te gaan. Daar had hij mogelijkheden om broeders en zusters te ontmoeten met wie hij de zaken verder kon bespreken. Want toen — 1883 — kon je zomaar niet even per KLM naar Nederland op en neer. Zelfs briefwisseling vergde veel meer tijd dan thans.

Op dat moment, toen hij ging opbreken, kwamen — heel opmerkelijk — Soembanezen vragen te blijven. Waarom? In elk geval zegde Van Alphen toe terug te komen. Dit zou wellicht zijn kans zijn en hij zei: „jullie moet dan voor een huis zorgen en je moet toezeggen je kinderen naar mijn schoolje te sturen, zodat ik ze iets kan leren.” Dat was gauw beloofd, zeker door Soembanezen. Maar tegen de verwachting in kon de terugkeer eerst drie jaar nadien plaatsvinden. Van Alphen was inmiddels op Java hertrouwd. Ook zijn dienstverband was veranderd. De Ned. Geref. zendingsvereniging bleek niet langer in staat een salaris te garanderen, maar de zending van de Chr. Geref. kerk (onze afgescheiden

broeders, want het was nog vóór 1892 toen de vereniging met de Dolerenden plaats vond) wilde wel op Soemba gaan werken. En dat contact bleek achteraf zeer goed te zijn, want langzamerhand is zo het gehele eiland Soemba terrein van de Gereformeerde kerken geworden.

Van Alphen kwam dus in 1886 op Soemba terug. De algemene situatie was in 3 jaar tijds beslist verslechterd. Vestiging in Melolo was niet eens meer mogelijk, want veiligheid was daar ver te zoeken. Dus bleef hij in Waingapoe, maar moet na enkele maanden weer voor gezondheid naar Java terug. Voor de derde maal arriveerde de zendeling in 1887 op Soemba en zoekend naar een werkterrein kwam hij terecht in een kring Savonezen, ongeveer 200 man, echt verwaarloosde christenen. Die groep wilde hem graag ontvangen.

Zo is die periode van ongeveer 10 jaar er een geweest van een roeping zonder dat daar verder enige ontplooiing van arbeid op kon volgen. Eerder was het een aanenrijging van tegenslagen. Naar de mens gesproken althans. Toch zijn toen banden gelegd tussen Nederlandse Christelijke kerken op Soemba. En die banden zijn er vandaag nog. En niet éénzijdig, vanuit Nederland functionerend, maar twee-zijdig: ook vanuit Soemba.

Voor Van Alphen geldt wel heel sterk dat hij huis, familie, vrouw, kind, vaderland, een gemakkelijk leven, heeft prijs gegeven om de naam van de Here Jezus (Matth. 19:29). Hij beseft heel duidelijk, dat Zijn Zender nergens gezegd had dat een stukje van de wereld zonder strijd veroverd zou worden. Hij kende Zijn beloften, die heerlijker blijken naarmate moeiten je weg blokkeren en hij wist van een strijd om in te gaan. Het werk op Soemba, dat we mogen steunen, is niet zomaar op onze weg gezet. Het is met-een-geschiedenis in ons midden al 100 jaar aanwezig.

Kerknieuws

Beroepen te Wapenveld: ds S. A. van der Veer te Giessendam-Neder-Hardinxveld.

Utrecht-Centrum — Uit de kerkeraadsvergadering van 16 december 1974. „Met beklemmende ontsteltenis neemt de raad kennis van zijn verantwoordelijkheden voor een groeiend aantal leden, die weinig of in het geheel niet meelevens.

— Vanuit de commissie „Liedboek” zijn berichten ter tafel. Voorshands zijn een 50-tal liederen geselecteerd. Hoewel deze selectie niet is ontstaan uit eenstemmigheid van alle leden, zal het gebruik worden toevertrouwd

aan de vrijheid en de wijsheid van onze predikant.”

's-Gravenhage-Z.W. — Gelet op zijn relatie met ds K. J. Kapteijn, die een eigen verantwoordelijkheid meebrengt, heeft de kerkeraad besloten, met medeweten van de zusterkerk van Arnhem, op korte termijn te trachten tot een gesprek met ds Kapteijn te komen. Dit staat in verband met het gememoreerde voornemen van bedoelde predikant om voor te gaan in de Dienst van Woord en Sacrament in de (syn.) gereformeerde kerk te Rheden-de Steeg.

Oegstgeest — De Kerkeraad heeft besloten een brief te schrijven aan de Chr. Gereformeerde Kerk te Leiden teneinde de mogelijkheden te onderzoeken om tot nauwere kontaktoefening te komen. Dit n.a.v. wat er zich landelijk ontwikkelt en een vraag of ds Carlier van de Chr. Geref. Kerk in Oegstgeest mag voorgaan. In de te schrijven brief zal gevraagd worden of in het kader van een zoeken naar nader contact ds Carlier wil voorgaan in een dienst in de kerk te Oegstgeest op 23 maart a.s. Dit verzoek wordt gedaan vooral ook omdat via het IKES al verschillende broeders ds Carlier hebben leren kennen. Er bestaat behoefte om nog eens duidelijk het standpunt te formuleren, dat enige jaren geleden door de gemeente te Oegstgeest is ingenomen t.a.v. het voorgaan van predikanten van buiten onze kring.

Nieuws uit breder kring

E.O.-aktie voor weeshuis in Moolkum — Op 20 januari om 21.00 uur zal de E.O. een „Metterdaad” radio-aktie voeren voor de verbetering van de huisvesting van het weeshuis „Eeuwige Liefde” in Moolkum, Zuid-Korea.

Zoals velen bekend zal zijn is dit weeshuis sinds 1965 door de kerk van Eindhoven „geadopteerd”. In het eerstvolgende „Berichten”nummer van de Werkgroep zal uitvoerige informatie worden gegeven over de bouwplannen.

Voor inlichtingen en toezending van de „Berichten”: Mevr. S. Ros-Meyer, Kastanjelaan 4, Waalre. Voor giften: Diakonie van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Eindhoven, Kloosterdreef 27, St. Oedenrode; Postrekening: 898142, onder vermelding van „Moolkum”.

1925—7 jan. 1975

Onuitsprekelijk dankbaar voor elke dag ons hier gegeven herdenken we in kleine kring, de moeilijkheden en gevaren, waarbij we ervaren mochten dat zij nooit feilen die vast op Hem bouwen. Ook dank aan allen die ons in Zijn opdracht terzijde stonden.

Mede namens onze kinderen, kleinkinderen en achterkleinkind.

G. van der Woerd
A. R. van der Woerden Ham

Avondrust K 112, Voorthuizen

Ons vakantie reisplan 1975

OOSTENRIJK

Deze unieke jongerenreis naar het Bregenzerwäld gaan wij dit jaar weer doen voor de 16de keer. Door de vele aanvragen gaan wij dit jaar weer 3 reizen maken, om teleurstellingen te voorkomen: schrijf per omgaande.

De kampeerboerderij van mevr. Flatz in het bergdorp Schwarzenberg biedt ons volop de gelegenheid van deze kampreis te genieten.

's Morgens vroeg met de bus weg, 's avonds in Oostenrijk.

De prijs, alles inbegrepen: verzekeringen, bustochten, etc.

De data is als volgt: Prijs
7 juli t.m. 16 juli f 375,—
17 juli t.m. 26 juli f 375,—
28 juli t.m. 6 aug. f 375,—

Folder op aanvraag.

Aanmelden bij de kampleider:

JAN WIJNSMA,

Langgrouwsterweg 39, Nijkerk (O-D), Post Metslawier, Fr.

Tel. 05192-293 - b.g.g. 294.

DEN HAM (Ov.)

In prachtige bosrijke en landelijke omgeving

ZOMERHUISJES TE HUUR,

plus complete bovenwoning met eigen ingang en terras.

Tel. 05495 - 1617 (n.o.z.)

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Slotlaan 220 - Zeist

Redactieleden

Drs H. de Jong

D. W. L. Milo

Ds E. R. Postma

Ds H. Smit

Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176

te Amsterdam.

Redactie-assistent

K. Muller

Advertenties en druk

Drukkerij

„Steenbergen”,

Slotlaan 220, Zeist.

Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 27,50 per jaar

f 14,— per halfjaar

f 7,25 per kwartaal

Buitenland: Europa

en zeepost f 30,—;

Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie

Pasteursingel 29b,

Rotterdam-7

Tel. 010-153703

Giro 40 49 45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.